

Wrocław, 2 marca 2026 r.

dr hab. Ewa Tuora-Schwierskott prof. UJD

Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie

Recenzja

rozprawy doktorskiej Pan magister Karoliny Kozłowskiej

„Carl Schmitt i konstytucyjna rzeczywistość RFN: między teorią suwerenności a praktyką ochrony Ustawy Zasadniczej”, Warszawa 2025, ss. 440 przygotowanej pod kierunkiem promotora prof. dr hab. Bogumiła Szmulika

Recenzja

1. Wybór tematu

Warto zauważyć, że brak obecnie w doktrynie polskiego prawa konstytucyjnego i systemów politycznych kompleksowego opracowania odnoszącego się do kwestii filozofii Carla Schmitta i jego wpływu na konstytucjonalizm niemiecki. Tematyka pracy zasługuje na uwagę także z tego względu, że Autorka podjęła w swojej pracy wszelkie aspekty związane z perspektywą historyczną, koncepcją zasad prawa konstytucyjnego w doktrynie prawa niemieckiego a ewolucją społeczeństwa w kierunku dyktatury. Podjęta tematyka jest zatem bardzo szeroka i wskazująca na obszerny zakres podejmowanych badań naukowych.

Dlatego też wybór tematyki z zakresu konstytucyjnej rzeczywistości Republiki Federalnej Niemiec i wpływu jaki na niego wywarł Carl Schmitt należy uznać za bardzo trafny. Temat – pomimo swoich historycznych aspektów – jest niezwykle aktualny. Z pracy wynikają wprost analogie rozwoju społeczeństwa w okresie twórczości Carla Schmitta oraz w chwili obecnych rozterek w prawie konstytucyjnym krajów europejskich.

2. Metody badawcze i baza źródłowa

Pani mgr Karolina Kozłowska przygotowując rozprawę doktorską wykorzystała szeroki wachlarz metod badawczych, aby kompleksowo przedstawić zagadnienia związane z analizowanym tematem. Doktorantka posłużyła się metodami:

- historyczno-opisową – Autorka przedstawiła rozwój myśli filozoficznej Carla Schmitta w kontekście rozwoju historii politycznej i społecznej Niemiec. Autorka dokonała analizy myślicieli kształtujących poglądy Schmitta (Joseph de Maistre, Louis de Bonald, Donoso Cortés, Charles Maurras, Max Weber, Georg Sorel), jak i jego najważniejszych krytyków (Hans Kelsen, Hugo Preuss, Leo Strauss, Ishay Landa) oraz współczesnych interpretatorów (Adam Wielomski, Ryszard Skarżyński, Chantal Mouffe). Przedmiotem refleksji stały się również intelektualne powiązania Schmitta z innymi myślicielami – zarówno tymi, których cytował *explicite*, jak i tymi, których wpływ ujawnia się w sposób pośredni. Autorka przytacza także wpływ na doktrynę prawną w niemieckim systemie prawa konstytucyjnego jaki mieli uczniowie Carla Schmitta tacy jak Böckenforde.
- prawno-porównawczą, która pozwoliła na dokonanie charakterystyki okresu w jakim żył i tworzył Carl Schmitt oraz analizę jak rozwój socjologiczny, gospodarczy i polityczny wpłynął na myśl filozoficzną Carla Schmitta i pozwolił na stworzenie odniesienia myśli filozoficznej do zasad konstytucyjnych zawartych w niemieckiej doktrynie prawnej, umożliwiającą jednocześnie zestawienie aksjologicznych fundamentów niemieckiego porządku konstytucyjnego z kategoriami obecnymi w myśli Carla Schmitta.
- historyczno-prawną, której celem było wskazanie na recepcję dorobku Schmitta – od okresu powojennego po współczesność – zarówno w niemieckiej doktrynie konstytucyjnej, jak i w praktyce orzeczniczej Federalnego Trybunału Konstytucyjnego. W ten sposób Autorka wykazała ewolucję interpretacji koncepcji stworzonych przez Carla Schmitta, w szczególności odnośnie różnych interpretacji jego dzieł przy jednoczesnej rekonstrukcji mechanizmów działania państwa konstytucyjnego w ujęciu systemowym i decyzyjnym.
- systemową – przy pomocy, której został przedstawiony problem złożoności systemu polityczno-prawnego w Niemczech. Nie ulega wątpliwości, że doktryna prawa w niemieckim systemie prawnym jest chyba najbardziej rozbudowaną ze wszystkich systemów prawnych. Autorka dokonała w swojej pracy bardzo dobrej analizy orzecznictwa najwyższych sądów Republiki Federalnej Niemiec – Federalnego Trybunału Konstytucyjnego i Federalnego Sądu Najwyższego – przytaczając w jaki sposób myśl doktrynalna Carla Schmitta wpływa na podstawowe zasady konstytucyjne i wykładnię Ustawy Zasadniczej.

Należy zwrócić uwagę, iż baza źródłowa wykorzystana w rozprawie jest niezwykle obszerna, co zasługuje na szczególne podkreślenie. Składa się na nią ponad 500 publikacji naukowych, w większości obcojęzycznych, albowiem Autorka korzystała z dzieł Carla Schmitta w języku oryginalnym oraz ich omówień innych autorów angielsko- i niemieckojęzycznych a także kilka innych dokumentów i ekspertyz. Doktorantka dokonała także analizy licznych orzeczeń niemieckiego Federalnego Trybunału Konstytucyjnego i niemieckiego Federalnego Sądu Najwyższego (a także kilku innych sądów) wskazując w ten sposób w jaki sposób myśl polityczno-filozoficzna Carla Schmitta wpływała i wpływa dalej na system prawny i myśl prawa konstytucyjnego Republiki Federalnej Niemiec.

3. Konstrukcja (struktura) i ogólna ocena rozprawy

Autorka pracy zajęła się bardzo szczegółowo poszczególnymi aspektami myśli filozoficzno-prawnej stworzonej przez Carla Schmitta. Analizuje różne okresy życiowe Carla Schmitta oraz jego dzieła. Wskazuje na poszczególne etapy rozwoju jego myśli dotyczącej struktury władzy państwowej: Carl Schmitt sięgał po historię państwa Rzymskiego i analizował strukturę rządów Cesarstwa w tym różne formy rządów dyktatorskich. Definiował on dyktaturę nie jako zaprzeczenie republikańskiego ładu, lecz jako mechanizm przywracania funkcjonalności państwa w momentach kryzysu. Władza nadzwyczajna stanowiła w Cesarstwie Rzymskim w tym ujęciu integralny element konstytucyjnego porządku, a nie jego negację, pod warunkiem, że pozostawała ograniczona w czasie, nie naruszała kompetencji ustawodawczych ani integralności podstawowych instytucji republikańskich. Co więcej, sprawujący ją musiał odznaczać się *virtù* – rozumianą jako republikańska cnota polityczna, łącząca odwagę, roztropność i zdolność podporządkowania interesu jednostkowego dobru wspólnemu. Z jednej strony Carl Schmitt uznawał konieczność wyposażenia władzy w środki reagowania na sytuacje ekstremalne, z drugiej – przestrzegał przed ich trwałą instytucjonalizacją, mogącą prowadzić do wypaczenia w formie *flagitia dominationis*, czyli jawnego despotyzmu. W sytuacjach kryzysowych dla państwa konieczne jest działanie wyjątkowe dla ratowania struktur i rządów państwa.

Ani prawo naturalne, ani prawo pozytywne nie są w stanie ograniczyć suwerennej decyzji w stanie wyjątkowym. Suwerenność państwa w tym kontekście nie polega na treści rozstrzygnięcia, lecz na samej zdolności do jego skutecznego podjęcia – to ona wyznacza faktyczną granicę prawa. W rezultacie prawo zostaje wchłonięte przez władzę, a dyktatura – rozumiana nie jako incydentalne odstępstwo, lecz jako strukturalny mechanizm działania w sytuacji nadzwyczajnej – staje się logicznym i faktycznym fundamentem suwerenności.

Właściwe zdefiniowanie suwerenności ma dla Carla Schmitta zasadnicze znaczenie: suweren jest źródłem wszelkiej normatywności. Należy związać pojęcie suwerenności z prawną zdolnością do stanowienia, uznaną za podstawowy atrybut władzy suwerennej. Wiążąc zasadę suwerenności z funkcjonowaniem władzy dyktatora komisarycznego Carl Schmitt dochodzi do wniosku, że dyktator komisaryczny, podobnie jak komisarz, działa w imieniu suwerena i nie posiada własnej legitymizacji poza udzielonym mandatem. Nawet w sytuacjach nadzwyczajnych dyktator nie działa autonomicznie – jego mandat pozostaje całkowicie podporządkowany duchowi wspólnotowej woli narodu. Dyktator komisaryczny funkcjonuje w ramach obowiązującego porządku konstytucyjnego – jego zadaniem jest przywrócenie zdolności operacyjnej systemu w warunkach kryzysu, nawet jeśli wymaga to czasowego zawieszenia jego instytucji. Schmitt odrzucał moralistyczne konotacje XIX-wiecznego rozumienia dyktatury i przekształcił ją w narzędzie analizy osadzone w filozofii decyzji. W jego ujęciu dyktatura pełniła dwojaką funkcję: służyła politycznej interwencji w kryzysie oraz ujawniała ograniczenia abstrakcyjnego legalizmu, pozwalając sformułować teorię państwa skoncentrowaną na skuteczności działania. Jego zdaniem, stan wyjątkowy wprowadzony dla ratowania państwa nie tyle niszczy porządek prawny, ile uwidacznia granicę między prawem a polityką.

W filozofii Carla Schmitta przewijają się motywy boskie i praw natury jako podstawy struktury państwowości i władzy państwowej. Analizował panteizm, zakładający immanencję boskości w świecie, stanowiąc jednocześnie teologiczne zaplecze nowoczesnej demokracji. Carl Schmitt suwerenność przypisywał – za Rousseau – nie jednostce, lecz zbiorowemu podmiotowi obywateli, urzeczywistnionemu w woli powszechnej ukierunkowanej na dobro państwa. Zdaniem Schmitta w formach rządów pojawia się deficyt decyzyjności: lud, jako byt rozproszony i niejednoznaczny, nie jest w stanie podejmować decyzji szybko i jednoznacznie, tak jak czynił to monarcha. Widać w tych rozważaniach klasyczne pojmowanie świata i przywiązanie do swego rodzaju tradycji państwowej opartej na monarchii i strukturze klasowej społeczeństwa.

W tym ujęciu dzieło Carla Schmitta „Teologia polityczna” wskazuje wyraźnie: państwo nowoczesne, choć formalnie świeckie, nie może funkcjonować poza metafizycznym horyzontem decyzji. Akt suwerenny – będący wyrazem woli zdolnej ustanowić normę – jest konieczny, aby wspólnota mogła zachować ciągłość istnienia w sytuacjach kryzysowych. Tak zatem każde państwo, chcąc przetrwać moment kryzysu, musi zawierać w sobie potencjał do dokonania aktu suwerennego, który nie wynika z obowiązującego prawa, lecz które dopiero to prawo konstytuuje, co jak słusznie zauważa Autorka, nie stanowi pochwały władzy

dyktatorskiej. Jednakże państwo ma prawo do wprowadzenia rządów dyktatorskich jedynie w sytuacji zagrożenia, co także powoduje problemy: szczególnie niebezpieczne jest w ocenie Schmitta instrumentalne posługiwanie się kategorią „ludzkości” w celu prowadzenia wojen „w imię moralności”. Tego rodzaju konflikty mają charakter totalny: ich celem nie jest już jedynie pokonanie przeciwnika w sensie fizycznym, lecz także jego moralna delegitymizacja. Taka analiza dokonana przez Autorkę wskazuje na różnorodność interpretacji dzieł Carla Schmitta oraz na fakt, że dużym uproszczeniem byłoby uczynienie z niego filozofa nazizmu. Potwierdza to także analiza późniejszych dzieł Carla Schmitta: dzieło, które ukazało się w 1932 roku „Pojęcie polityczności” zawiera słynną maksymę: „Pojęcie państwa zakłada pojęcie polityczności”. Schmitt nadaje swojej koncepcji wymiar konstytucyjny. Jego rozważania na temat przyjaciel–wróg mają bardzo ważny aspekt: wróg staje się nie tylko politycznym „innym”, lecz także narusza tożsamość wspólnoty w państwie. Inne elementy w filozofii Carla Schmitta pojawiają się w roku 1933, do którego Schmitt konsekwentnie opisywał wroga w sensie politycznym, jako figurę konieczną do ustanowienia jedności wspólnoty, nie przypisując mu jeszcze znaczenia etnicznego czy rasowego. Wydanie z 1933 roku przynosi jednak zasadnicze przesunięcie akcentu: kategoria wroga zostaje zideologizowana i powiązana z doktryną narodowego socjalizmu. Od tego momentu, Carl Schmitt staje się autorem polemicznym, co słusznie zauważa Autorka.

Jak Autorka słusznie podkreśla, Carl Schmitt analizując ówczesne poglądy filozoficzne, zauważa, że oparte są one przekonaniu, że rzeczywisty porządek polityczny zawsze opiera się na dominacji mniejszości. Najwyraźniej ówczesnym daleko było jeszcze do zrozumienia kultury i sensu demokracji, a liberalizm kojarzył się z niebezpiecznym w swojej wymowie zerwaniem z dotychczasowym porządkiem. Masowe zaangażowanie społeczeństw w politykę, doświadczenie totalnej wojny oraz pogłębiające się nierówności społeczno-ekonomiczne uderzyły w podstawy zaufania do liberalnych instytucji. W państwach europejskich widoczne staje się rozczarowanie burżuazyjnym parlamentaryzmem. Rozczarowane społeczeństwa szukające nowych dróg prowadzi do zachwytu różnymi „nowymi” ideami jak marksizm albo jak faszyzm. Niemiecki liberalizm po I wojnie światowej rozwijał się więc w cieniu silnego państwa, pozbawiony trwałego zakorzenienia w tradycji parlamentaryzmu. Ta strukturalna słabość okazała się decydująca – w obliczu kryzysów lat 20. XX wieku liberalizm nie sprostał rosnącym presjom autorytarnym i stał się łatwym celem dla nowych ruchów radykalnych. Schmitt krytykuje liberalizm za to, że pod pozorem neutralności i pluralizmu w rzeczywistości unika on zasadniczych rozstrzygnięć. Liberalne państwo, które uznaje neutralność światopoglądową, racjonalną debatę i pluralizm jako najwyższe wartości, w istocie – zdaniem

Schmitta – eliminuje samą możliwość decyzji politycznej. W ten sposób Autorka wskazuje wyraźnie na konflikty społeczne, które wynikały z obawy przed liberalizmem. Liberalizm, w jego ocenie, nie tylko dystansuje się od wartości transcendentálnych, lecz przede wszystkim neutralizuje przestrzeń publiczną, przekształcając politykę w technokratyczne zarządzanie, pozbawiając ją egzystencjalnej treści – powstaje pytanie, jak należy to interpretować z dzisiejszej perspektywy.

W takim samym kontekście Carl Schmitt analizuje wolność, która jako wolności obywatelskie nie są przez niego jasno rozpoznawalne, lecz raczej podporządkowane strukturom państwowym.

W rozdziale piątym pracy Autorka przechodzi do analizy w jaki sposób Carl Schmitt zbudował teorie konstytucyjne na podstawie wcześniejszych rozważań filozoficznych. Jego rozważania zawarte są w dziełach: Strażnik konstytucji (*Der Hüter der Verfassung*) oraz Legalność i prawomocność (*Legalität und Legitimität*). Przyjmując ówczesny podział praw podstawowych na: prawa wolnościowe (*Abwehrrechte*), chroniące jednostkę przed ingerencją państwa, prawa pozytywne (*Leistungsrechte*), formułujące roszczenia wobec państwa, gwarancje instytucjonalne oraz zadania ustawodawcze (*institutionelle Garantien und Gesetzgebungsaufgaben*) Carl Schmitt zauważa, że prawa podstawowe mają sens wyłącznie wtedy, gdy są zakotwiczone w pierwotnym akcie konstytucyjnym jako integralna decyzja polityczna wspólnoty. Wzorując się na rozwiązaniach austriackich Carl Schmitt rozważa wprowadzenie organu kontrolującego przestrzeganie przepisów konstytucji – trybunału konstytucyjnego, organu zdolnego do suwerennego działania w obronie konstytucyjnego ładu. Konstytucja, pojmowana nie jako zbiór abstrakcyjnych norm, lecz jako polityczna forma istnienia wspólnoty, wymaga według Schmitta aktywnej ochrony, szczególnie w sytuacjach nadzwyczajnych. W *Der Hüter der Verfassung* podważa on utrwalone przekonanie, że niezależność sądów automatycznie gwarantuje ich polityczną bezstronność, a tym samym legitymizuje ich rolę strażnika konstytucji. Schmitt pokazuje, że niezależność sędziego jest jedynie szczególnym przypadkiem szerszej kategorii urzędniczej autonomii, przysługującej także innym funkcjonariuszom państwowym – profesorom, członkom Reichsbanku czy wyższym urzędnikom administracji. Chronieni instytucjonalnie przed wpływami partyjnymi, nie stają się jednak przez to suwerenami. Ich pozycja w strukturze państwa nie ma charakteru polityczno-decyzyjnego, lecz administracyjno-wykonawczy.

Carl Schmitt jest autorem kilku koncepcji państwa prawodawczego (*Gesetzgebungsstaat*), gdzie władza ustawodawcza i aparat administracji są rozdzielone – ustawodawca tworzy normy ogólne, a organy administracji je wykonują, państwa

jurysdykcyjnego (*jurisdiktioneller Rechtsstaat*) jako model, w którym decydującym ośrodkiem woli politycznej jest sądownictwo, a nie ustawodawca, państwa rządowego (*Regierungsstaat*), które nie uznaje nadrzędności norm prawnych nad decyzją polityczną, to decyzja określa kierunek działania państwa, a normy prawne mają charakter wtórny wobec realnych potrzeb politycznych, państwa administracyjnego (*Verwaltungsstaat*).

W ujęciu Carla Schmitta konstytucja i demokracja nie sprowadzają się do formalnych procedur ani reguł prawnych, lecz są wyrazem realnej jedności wspólnoty politycznej, aktualizowanej poprzez decyzję suwerena. Carl Schmitt jest jednak przekonany, że struktury demokratyczne jednocześnie stanowią przyczynek do rozpadu państwa. Należy jednak podkreślić, że ocena Schmitta wynikała z niedoskonałości systemu Republiki Weimarskiej, co słusznie zauważa Autorka.

Autorka słusznie zauważa, że Carla Schmitta nie można uważać za „ukrytego konstruktora powojennego porządku konstytucyjnego”. Jego dzieła miały jednak pewien wpływ na doktrynę prawa konstytucyjnego po II wojnie światowej. Orzecznictwo Federalnego Trybunału Konstytucyjnego ujawnia, w jaki sposób język i kategorie Schmitta mogły przeniknąć do praktyki interpretacyjnej, kształtując granice ograniczeń praw podstawowych w imię koncepcji demokracji zdolnej do obrony, a także wpływając na rozstrzygnięcia dotyczące suwerenności w kontekście integracji europejskiej. Albowiem proces kształtowania powojennego porządku normatywnego w duchu demokracji i praw podstawowych nie przebiegał w próżni, lecz w stałej konfrontacji z dziedzictwem przeszłości. Doktorantka podkreśla, że dziedzictwo filozoficzne Carla Schmitta zostało w okresie powojennym odmiennie zinterpretowane, w sposób zgodny z nowoczesnymi strukturami państwa i zasadą demokratycznego państwa prawa i w ten sposób miało wpływ na doktrynę niemieckiego prawa konstytucyjnego.

Tak zatem przypisuje się wpływ filozofii Carla Schmitta na powojenne koncepcje: „demokracji zdolnej do obrony” (*streitbare Demokratie*), co w orzecznictwie FTK wygląda następująco: Republika Federalna Niemiec jest demokracją, która oczekuje od swoich obywateli obrony porządku wolnościowego i nie dopuszcza nadużywania praw podstawowych do walki przeciwko temu porządkowi (art. 9 ust. 2, 20 ust. 4, 18, 21 ust. 2, 98 ust. 2 i 5 Ustawy Zasadniczej), czy klauzulę wieczystości konstytucji, (*Ewigkeitsklausel*), która wyznacza materialne granice rewizji konstytucyjnej.

Autorka przedstawia także orzecznictwo Federalnego Trybunału Konstytucyjnego dotyczące struktur państwa jak przykładowo zakaz działalności partii politycznych ze względów niezgodności tej działalności z konstytucją.

4. Ocena szczegółowa (merytoryczna)

Właściwie przygotowana rozprawa doktorska to taka, która nie tylko posiada właściwą formę i stanowi rozwiązanie problemu naukowego, ale jej lektura pozwala także stwierdzić, iż Autor posiada szerszą wiedzę na temat opisywanych zagadnień, niż to wynika z zakresu tematycznego pracy. Przedstawione mi do recenzji opracowanie z pewnością dowodzi rozległej wiedzy Pani magister Karoliny Kozłowskiej w zakresie analizy dzieł filozoficznych i prawnych Carla Schmitta.

Autorka postawiła różne hipotezy badawcze, które w kolejnych rozdziałach pracy starała się, z powodzeniem, zweryfikować. Jak słusznie Doktorantka zauważa Analiza myśli Carla Schmitta napotyka szereg trudności. Jego myśl nie daje się łatwo sprowadzić do jednoznacznych tez czy spójnego systemu, a próby oceny natrafiają na liczne przeszkody natury językowej i doktrynalnej. Schmitt posługiwał się językiem wieloznacznym, nie stronił od ironii, a jego stanowiska ewoluowały w czasie. Wszystko to sprawia, że teksty Schmitta wymagają szczególnej ostrożności w ich interpretacji.

Jej praca zawiera następujące pytania badawcze:

Czy możliwe jest zrekonstruowanie sieci intelektualnych odniesień i powiązań łączących Schmitta z powojenną elitą prawniczą? W jakim zakresie i w jakiej formie problematyka charakterystyczna dla teorii Carla Schmitta przenika do niemieckiego konstytucjonalizmu po 1945 roku? Jakie znaczenie mają jego koncepcje dla wybranych orzeczeń Federalnego Trybunału Konstytucyjnego, zwłaszcza w odniesieniu do kwestii suwerenności, stanu wyjątkowego i demokracji odpornej na autodestrukcję? I wreszcie: czy obecność jego myśli wskazuje na głębsze napięcia konstytucjonalizmu – między jego normatywistycznym ideałem a wymogiem realizmu politycznego?

Krytycznie należy zauważyć, że każda praca badawcza powinna być ustrukturuwana w jasnym podziale pracy na podpunkty – tego nieco tu brakuje. Aczkolwiek należy zaznaczyć, że sposób dzielenia pracy, tak aby każda myśl została wydzielona odrębnym punktem, to w polskiej nauce w dalszym ciągu zbyt rzadko jest stosowany. Struktura pracy na tym o tyle nie ucierpiała, że Autorka konsekwentnie nawet nie stosując punktorów, doskonale prowadzi ciąg logiczny pracy. Treść natomiast jest doskonała.

Należy jednak podkreślić, że wysoko należy ocenić wiedzę Autorki o niemieckiej kulturze prawnej oraz znajomość rzeczywistości prawnej Republiki Federalnej Niemiec.

5. Ocena formalna rozprawy

Należy stwierdzić, że praca zawiera cenną i bardzo dokładną analizę dzieł Carla Schmitta. Praca ta niewątpliwie wzbogaca polską naukę o cenną wiedzę historyczną i prawną, wskazując na możliwe rozwiązania i problemy badawcze. Wyjaśnia także bardzo detalicznie nie tylko sposób w jaki Carl Schmitt doszedł do wniosków poznawczych, ale także przybliża sposób jego rozumowania w sposób w polskiej literaturze prawniczej do tej pory nieznany. Część pracy, w której Autorka opisuje orzecznictwo sądów niemieckich a w szczególności Federalnego Trybunału Konstytucyjnego zasługuje tu na szczególną uwagę, albowiem sposób wyrokowania i argumentacji stosowanej przez FTK jest dla innych systemów prawnych – w tym polskiego – szczególnie cenna. Należy stwierdzić, że Doktorantka w wysokim stopniu opanowała metody badawcze stosowane w naukach prawnych i historycznych, co zapewnia jej opracowaniu wysoki stopień naukowy. Prezentowane w tej pracy krytyczne analizy i formułowane wnioski i oceny są mocno osadzone w wiedzy faktograficznej i merytorycznej. Konstrukcyjne założenia wybranego tematu pracy doktorskiej zostały logicznie przedstawione.

Zadaniem recenzenta jest nie tylko wskazanie dobrych stron pracy, ale również jej niedociągnięć. Tak więc analizując stronę formalną rozprawy doktorskiej należy zauważyć, że praca nie wymaga większych korekt poza pojedynczymi literówkami. Bazę dokumentacji reprezentuje szeroka literatura przedmiotu oraz obszerna baza orzeczeń. Dlatego też rozprawa doktorska Pani magister Karoliny Kozłowskiej zasługuje na wysoką ocenę merytoryczną i formalną. Analizy, interpretacje i wnioski zasługują na uwagę ze względu na dojrzałość badawczą.

Aby uznać prace za wzorową wymagana jest rzetelność naukowa (merytoryczna) oraz rzetelność formalna (techniczna) – i obie Autorka posiada z stopniu wystarczającym.

6. Konkluzja

Reasumując powyższe rozważania i ocenę, uważam, że przedstawiona mi do oceny rozprawa doktorska autorstwa Pani magister Karoliny Kozłowskiej pt.: „Carl Schmitt i konstytucyjna rzeczywistość RFN: między teorią suwerenności a praktyką ochrony Ustawy Zasadniczej” spełnia z nadmiarem wymagania określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 Prawo o szkolnictwie wyższym prezentując ogólną wiedzę teoretyczną Kandydatki w dziedzinie nauki prawne i umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy, a jej przedmiotem jest oryginalne rozwiązanie problemu naukowego a sama praca przedstawia oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych.

Przedstawioną pracę doktorską należy ocenić bardzo wysoko.

Ewa Tuora-Schwierskott